
SECTION XXXII.
DE
SECRETIONE.

§. 466.

Praeter nutritios succos alii quoque et quidem diuersissimi ordinis humores multifario fine ex sanguinis penu detrahuntur, idque *secretionis* ope *a)*, qua vero functione in physiologicis nihil esse obscurius, post alios neque immerito questus est Hallerus.

§. 467.

Et quidem humores secreti tanta ab vna parte varietate ludere, ab altera vero tanta affinitate inuicem quasi confluere videntur, vt non nisi ad maxime arbitra-

Z 4 rias

a) FOUQUET de secretione in Lexici encyclopædici Parisini T. XIV.

FR. L. KREYSIG de secretionibus Spec. I. II.
Lips. 1794 8q. 4.

rias classes eosdem redigere liceat. In vniuersum tamen, si aliquam rationem habere velimus leuioris grauiorisue mutationis et modificationis quam elementa eorum sanguinis penu contenta in secretoriis organis patiuntur, sequenti ordine recensendae videntur:

ita vt a *lacte* initium facere possimus, quod quodammodo pro chylo reducto habere licet, et simplicissimo processu ex sanguine cui nuper chylus accefferat, discerni videtur.

Sequantur *aqui* latices, (vt vulgo ob limpidam tenuitatem vocari solent, et si partium constitutiuarum indole, albuminosae praesertim coagulabilis portionis, ab ipsa aqua haud parum differant;) quo oculi humores pertinent, et lacrumae; item sudor; vapor etiam ni fallimur, in vniuersum cellulosae interstitiis contentus, et thoracico et abdominali caueis quo parum abhorrere videtur pericardium et is quo cerebri ventriculi irroratur.

ad

Ad aquosos etiam vulgo refertur, peculiari tamen indole insignis *urina*.

Magis iam decompositi videntur *salivales* humores, masticationi, digestioni et chylicationi inferuientes.

Tum *mucosi*, cauitates plerorumque viscerum quae ad naturales et genitales functiones pertinent, aequae ac aëreas narium et laryngis ac asperae arteriae vias, inuestientes.

Ab his vero non multum alienus videtur mucus internum oculum obducens; ut et qui epidermidi subiectus est.

Adiposi sunt praeter ipsum vulgarem adipem inprimis ossium medulla et cutaneum smegma (quo et aurium cerumen retuleris).

Affine quoque huic videtur vnguentum, tam ad glandis virilis coronam sub praeputio quam in femineo genitali exterius.

Illud quo glandulae sic dictae *Mel* alpebras illinunt.

Z 5

Gela-

Gelatinosi vulgo dicuntur amnii liquor et articulare vnguen. Sed de horum indole nondum liquido constat; non magis ac de ambiguo eo humore anonymo quem vterus venereo oestro correptus fundit.

Verum et istius liquoris natura dubiis adhuc premitur, qui primis post conceptum mensibus chorion et amnion intercedit; et qui vmbilicali tenerrimi embryonis vesicula continetur; et qui ipsius vmbilicalis funis terna vasa sanguifera interiacer.

Vere *serosus* f. albuminosus videtur latex Graafianis ouarii muliebris vesiculis inhaerens; et prostatae liquor.

Virile semen sui generis humor apparet cui nullum alium aequiparare licet.

Idemque de *bile* dicendum erit.

§. 468.

Tantam vero humorum secretorum varietatem non vno quoque modo neque eiusdem generis organis ex sanguinis massa secerni, per se facile intelligitur. Et in-
terce-

tercedit eos vel exinde memorabilis varietas, quod alii breuiore via, alii per longas demum ambages detrahantur et ulterius praeparentur.

§. 469.

Simplicissimus quidem istorum secretionis modorum ille dicendus est, quo per diapedesin vt vocant humor secernendus arteriarum tunicas transsudare saltem videtur; quale quid de adipis et succi ossei secretionem statuitur *b*).

§. 470.

b) De ea secretionis ratione nuper diuersimode a physiologis disputatum est: aliis quippe afferentibus omnem humorum e sanguine penu separationem vnice per poros, et quidem inorganicos vasorum sanguiferorum perfici; aliis contra pororum secermentium existentiam in vniuersum plane reiicientibus &c. Ni grauitur autem fallor multum in hac disputatione subesse logomachiae suspicor. Ab altera quidem parte me plane nescire profiteor, qualem de poris *inorganicis* in corpore *organico* notionem concipere liceat, cum quicquid est ostiorum in istiusmodi corporibus id omne ad organicorum naturam pertinere et vitalibus eorum videtur. Id autem respondere persuasum habeam; ab altera autem ea ostiola seu poros in tunicis vasorum

non

§. 470.

Magis vero compositus videtur ille secretionis mechanismus, qui *glandularum* ope perficitur c), quo quidem etiam vulgo folliculos et cryptas referunt, quales v. c. in faucibus et aspera arteria facile sunt conspiciendae; et quas glandularum *simplicissimarum* nomine insignire solent.

Proprie tamen secernentium glandularum nomen merentur, quas (vt a lymphaticis conglobatis distinguantur) *conglomeratas* vocant, quo salivales, et lacrimales, et

non insitiandos, functione saltem sua a dudibus cylindricis quibus in glandulis conglomeratis et visceribus secernentibus eas humorum percolationes effici statuunt, perparum abhorre puto; siquidem ea separatio minus a *forma* colorum quam a *viribus* ipsorum *vitalibus* quibus a natura instructa et quasi animata sunt, pendere probabile est.

cf. de ea lite post alios SCHREGERI fragmenta supra iam laudata pag. 37 sq.

PETR. LUP. *nona per poros innum theoria refutata* &c. Rom.

KREYSIGII *specimen quod r*
cundum.

c) SAM. HENDY *on glandular secretion.* Lond. 1775. 8.

et pancreas, et mammae pertinent: quae quidem excretorio ductu prouisae e maioribus primo lobis, hi vero iterata diuisione e minoribus lobulis compositi sunt, de quorum interiore structura acriter quondam in medicorum scholis disputatum est. Malpighius *d*) quidem miliares globulos, qui facili encheiresi in plerisque eorum demonstrantur, pro acinis ut vocabat, crypta interius excauatis habebat. Ruyschius e contrario putatitios illos acinos excauatos nil esse aliud contendebat, quam glomerulos vasculorum sanguiferorum, quam quidem sententiam longe magis naturae consentaneam esse felicior administratio anatomica, subtilior praesertim iniectio et armatus oculus docent.

§. 471.

Neque ab hac structura, si a parenchymate discefferis proprio, multum abhor-
rere

...tum et diff. de glandulis
4.
...opera posthuma ib. 1697.
fo. ...ra.

rere, imo vero eidem multum lucis impertire videtur, ea viscerum quorundam fecernentium, hepatis maxime et renum, quorum sane postremi luculentissime eiusmodi Ruyschianos glomerulos, seu acinos Malpighianos exhibent. In horum enim cortice a capillarium arteriolarum lateribus emergunt ramuli, qui in glomerulos abeunt vasculosos, granulorum ad instar ab iis ramulis tanquam a petiolis pendentes; et ex his quidem arteriosis glomerulis vasa primo oriuntur subtilissima decolora fecernentia [quorum ex arteriarum finibus originis supra iam obiter mentionem inieciimus (§. 92.)]; tum vero et radiculæ venarum, in quas ipsæ arteriolæ reflectuntur, et quæ reliquum sanguinem, secreto interim latice orbum, in truncos venosos reuehunt e).

§. 472.

Denique vero et aliis quibusdam carnibus fecernentibus aliud iterum et plane

e) AL. SCHUMLANSKY *de structura renum* Argent. 1782.
4. tab. II.

peculiaris est organisms, vt v. c. testibus qui toti quanti ex praelongorum et numeroforum vasorum implicationibus arcte conuoluti sunt & f. p.

§. 473.

Interim tamen diuersam humorum secretorum indolem non tam ab habitu et forma organorum secernentium externa, quam ab intima eorundem textura pendere vitalitati eorum respondente, tum variorum in humano corpore humorum exemplo probabile fit, qui etsi in organis primo intuitu magnopere ab inuicem differentibus secernantur, natura tamen sua valde affinia deprehenduntur, vt v. c. saliu et gastricus succus &c. tum vero maxime anatomes comparatae testimonio, qua quidem eiusdem ordinis humores in variis animantium generibus diuersis valde quoad externum habitum organis percolari constat f).

§. 474.

§. 474.

Iam vero ad caussarum indaginem accedimus, quarum virtute id ipsum obtinetur ut statuti isti humores statutis hisce in organis secernantur: quae quidem totius de secretionis doctrinae longe difficillima est disquisitio, quamplurimis adhuc scrupulis obnoxia.

§. 475.

Id quidem extra dubitationis aleam positum videtur, principem et quasi proximam plerarumque secretionum causam in organorum secernentium intima fabrica quaerendam esse, quo quidem in glandulis conglomeratis et visceribus secernentibus maxime pertinet, tam peculiaris extremorum vasculorum sanguiferorum, ex quibus humores secernuntur, directio et distributio; quam *parenchyma* cuiusvis visceri secernenti adeo proprium ut in

aulibus victoriorum gerunt. aut pancreas calidi sanguinis animalium cum appendicibus pylori scilicet quae in variis piscibus aliter atque aliter comparatae simillimum pancreatico laticem parant.

in multis, primo statim intuitu agnosci et ab aliis carnibus distingui possit (§. 20.).

§. 476.

Tum vero et verosimile videtur, de quo passim iam haud inficienda argumenta exhibuimus, esse visceribus quibusdam fecernentibus vti parenchyma peculiare ita et *vitam propriam*, vis nempe vitalis singularem speciem, a communibus eiusmodi virium generibus, contractilitate, irritabilitate et sensibilitate distinguendam.

§. 477.

Porro autem si quid recte video et absorbenti systemati summae ad sustinendas secretiones partes esse videntur; quod ex omnibus ac singulis visceribus fecernentibus eiusmodi laticem sorbeant et ad sanguinem reuehant, qui iam peculiari istius humoris qui illibi separatur contagio quasi imbutus est; biliosum v. c. ex hepate, spermaticum e testibus &c.

Perpetuus ita in secretionis systemate circulus vigere videtur, ita vt sanguinis

A a

massae

massae continuo elementa quasi humorum fecernendorum ex ipsis organis fecernentibus aduehantur, quae postmodum quando denuo cum sanguinis fluento ad ea organa redeunt, ex affinitatis quadam lege eo facilius iterum attrahuntur, et sanguinis partes sibi maxime homogeneas secum rapiunt.

§. 478.

Quibusdam etiam humoribus fecernendis ipsa sanguinis ex quo proxime fecernuntur, specifica indole prouisum est: quale quid ad bilem vidimus ex venae portarum sanguine abstractam, cuius venae sanguis ab ipsis suis fontibus vnde confluit carbonaceo elemento est grauidissimus.

§. 479.

Taceo alia adminicula, quae singulares quasdam secretiones iuuant, congestionem v. c. et deriuationem, in lactis secretionem adeo luculentam, et quae sunt eius generis alia.

§. 480.

Ipsos vero humores organis quae diximus, et viribus modo recensitis secretos, ea posthac porro intercedit differentia, quod alii ex ipsis organis secernentibus proxime statim in ipsum cui destinatae sunt et in quo functiones suas exercent locum destillent, alii vero prius ad singularia receptacula abeant, in quibus aliquamdiu asseruentur, ulteriusque quasi maturescant, antequam excernantur, quo lac in ductibus suis, tum vrina et bilis et virile semen in vesicis suis, quodammodo etiam serum Graafianis ovariorum vesiculis contentum, referenda sunt.
